

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет економіки та управління

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. декана ФЕУ
Андрій КОЦУР
“ 31 ” 08 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. проректора з науково-педагогічної роботи
Віктор ОСТРОВЕРХОВ
“ 31 ” 08 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ННЦОІ
Святослав ПИТЕЛЬ
“ 31 ” 08 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни

“ПЛАНУВАННЯ І КОНТРОЛЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ”

ступінь вищої освіти – бакалавр

галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки

спеціальність – 051 Економіка

освітньо-професійна програма – “Економіка та управління бізнесом”

Кафедра економіки та економічної теорії

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практичні (год.)	ІРС (год.)	Тренінг, КПЗ (год.)	СРС (год.)	Разом (год.)	Залік (семестр)
Денна	II	4	28	28	3	8	83	150	4
Заочна	II	4	8	4	-	-	138	150	4

Тернопіль – ЗУНУ

2023

Робочу програму склала канд. екон. наук, доцент кафедри економіки та економічної теорії Наталія Іванівна Костецька.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економіки та економічної теорії, протокол № 1 від 29.08.2023 р.

Завідувач кафедри, д-р екон. наук, проф.

Віктор КОЗЮК

Розглянуто і схвалено на засіданні групи забезпечення спеціальності «Економіка», протокол № 1 від 30.08.2023 р.

Голова групи забезпечення спеціальності, д-р екон. наук, проф.

Віктор КОЗЮК

Гарант ОПІ «Економіка та управління бізнесом», канд. екон. наук, доцент

Лариса ЛЯХОВИЧ

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ПЛАНУВАННЯ І КОНТРОЛЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ”

1. Опис дисципліни “Планування і контроль на підприємстві”

Дисципліна – “Планування і контроль на підприємстві”	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань – 05 “Соціальні та поведінкові науки”	Вибіркова дисципліна циклу професійної підготовки Мова навчання: українська
Кількість залікових модулів – 3	Спеціальність 051 Економіка Освітньо-професійна програма “Економіка та управління бізнесом”	Рік підготовки: <i>Денна</i> – 2 <i>Заочна</i> – 2 Семестр: <i>Денна</i> – 4 <i>Заочна</i> – 4
Кількість змістових модулів – 2	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Лекції: <i>Денна</i> – 28 год. <i>Заочна</i> – 8 год. Практичні заняття: <i>Денна</i> – 28 год. <i>Заочна</i> – 4 год.
Загальна кількість годин – 150 год.		Самостійна робота,,: <i>Денна</i> – 83 год., <i>Заочна</i> – 138 год. Тренінг, КПЗ: <i>Денна</i> – 8 год. Індивідуальна робота: <i>Денна</i> – 3 год.
Тижневих годин – 10 год., з них аудиторних – 4 год.		Вид підсумкового контролю – залік

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «Планування і контроль на підприємстві»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою дисципліни «Планування і контроль на підприємстві» є формування системи знань з методики розробки планів діяльності підприємства та контролю їх виконання; планування виробництва і збуту продукції, персоналу та оплати праці, витрат, фінансових ресурсів та контролю їх виконання.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

Завдання: опанування форм, методів і процесу планування та контролю; вивчення структури і технології розробки типових планів щодо економічного і соціального розвитку підприємства, складу показників і методики їх розрахунку, оптимізації виробничої програми.

2.3. В результаті вивчення дисципліни студенти повинні знати:

- особливості планово-економічної роботи на підприємстві та принципи планування і контролю у предметній сфері діяльності;
- сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання поточних і перспективних планів діяльності підприємства та контролю за їх виконанням;
- знати склад показників планування і контролю та методику їх розрахунку; структуру та технології розроблення перспективних, річних та оперативних планів на підприємстві;
- послідовність проведення техніко-економічних розрахунків щодо планування виробництва продукції та ефективного використання ресурсів;
- методику обґрунтовування економічних рішень на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів;
- інструментарій складання бізнес-планів та систем контролінгу, їх інтеграції з процесом управління та оцінкою ефективності прийнятих рішень.

2.4. В результаті вивчення дисципліни студенти повинні вміти:

- розробляти перспективні, поточні та оперативні плани діяльності підприємства;
- обґрунтовувати оптимальні варіанти розвитку підприємства, використовуючи сучасний інструментарій з планування діяльності підприємства;
- використовувати методи оптимізації виробничої програми підприємства та контролю за її виконанням;
- проводити окремі техніко-економічні розрахунки щодо ефективного використання ресурсів на підприємстві;
- розробляти заходи щодо удосконалення планування і контролю на підприємстві з метою прийняття обґрунтованих рішень для досягнення високої прибутковості виробництва в умовах ринку.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Фундаментальні основи планування і контролю на підприємстві

Тема 1. Планування і контроль, як функції управління на підприємстві

Планування та контроль, як основа успішних бізнес-процесів на підприємстві. Концептуальні засади планування і контролю. Предмет і об'єкт планування діяльності підприємства. Філософські концепції планування. Загальна характеристика філософських концепцій планування: формальної, інкрементальної та системної. Зміст, функції та принципи планування. Необхідність планування діяльності підприємства в сучасних умовах. Переваги та недоліки планування. Процес планування діяльності підприємства. Характеристика етапів процесу планування.

Планування, як функція узгодження фінансів та операцій на підприємстві. Планування як сукупність господарських та аналітичних дій. Місце планування і контролю в управлінні підприємством.

Література: 7, 10, 11, 16, 17, 26.

Тема 2. Інформаційна база та інструментарій планування

Інформаційна база планування. Надійність інформації, її вплив на точність планів та ступінь досягнення поставленої мети. Організація інформаційного процесу: накопичення, обробка, передача. Інформаційні технології у плануванні. Організаційні форми планування. Функції і структура планової команди. Особисті якості плановика.

Раціональний вибір у плануванні. Раціональність як засіб аргументації допущень і висновків. Раціональний вибір, його різновиди. Технічний та економічний вибір мікросистеми. Багатоаспектність і поєднання проблем планування, їх мета і раціональність. Пріоритетність різних критеріїв раціонального вибору обґрунтування рішень. Сучасний інструментарій планування на підприємстві. Зовнішній і внутрішній аспекти планування діяльності підприємства.

Нормативна база планування. Система норм і нормативів. Бенчмаркінг як інструмент порівняння з аналогом (еталоном). Види бенчмаркінгу та послідовність здійснення.

Методи планування, їх характеристика і сфери реалізації. Експертні, економіко-математичні, нормативні, розрахунково-аналітичні, програмно-цільові, балансові методи планування на підприємстві.

Типи прогнозування, їх характеристика. Методи прогнозування діяльності підприємств. Фактографічні та евристичні методи прогнозування.

Література: 7, 9, 16, 17, 18.

Тема 3. Складові процесу планування на підприємстві

План як документ, результат планування. Система планів підприємства: зміст, особливості, взаємозв'язки. Різновиди планів. Зміст і структура планів.

Рівні планування: постановка стратегії; створення оптимальної «позиції» з метою максимізації потенціалу для реалізації цілей; розробка бюджету з урахуванням фінансових обмежень та передбачуваних грошових результатів.

Позиціонування підприємства, як важлива частина процесу планування для досягнення поставлених цілей. Складові позиціонування: ефект масштабу виробництва; торговий імідж та глобальна торгівля; брендинг, ціноутворення, чутливість і конкуренція.

Бюджетування, як необхідна складова планування. Структура системи бюджетів на підприємстві. Бюджети як форма фінансових планів фірми. Складові процесу бюджетування фірми: поточні операції, плани капітальних видатків та корпоративне фінансування.

Література: 7, 11, 12, 16, 17, 22, 23, 26.

Тема 4. Типи і рівні контролю на підприємстві

Контроль, як засіб досягнення цілей та завдань підприємства. Мета, завдання і послідовність здійснення контролю на підприємстві. Етапи контролю: встановлення стандартів, вимірювання результативності, порівняння показників зі стандартами, вжиття коригувальних дій за необхідності.

Попередній, поточний і заключний контроль. Рівні контролю: стратегічний і оперативний контроль. Типи контролю на підприємстві: постійний, одночасний і контроль постійного зв'язку. Контроль результатів і поведінковий контроль. Фінансовий і нефінансовий контроль.

«Збалансована система показників» як система контролю, яка перетворює бачення, місію та стратегію фірми на конкретні цілі, що піддаються кількісному вимірюванню, та моніторинг результатів діяльності щодо досягнення цих цілей.

Література: 6, 7, 14, 16, 17.

Змістовий модуль 2. Планування показників і контроль на підприємстві

Тема 5. Планування попиту і продажів продукції підприємства на ринку

Місткість ринку, як основа планування попиту на продукцію підприємства. Види місткості ринку: фактична, доступна і потенційна. Фактори, що впливають на розрахунок місткості ринку. Методи розрахунку місткості ринку.

Показники місткості ринку: за структурними характеристиками; індексом дослідної панелі; рівнем інтенсивності споживання товару; сумою первинного, повторного і додаткового продажів; методом ланцюгових відношень.

Планування на етапі продажів: нові продукти, задоволеність споживачів, потужність бренду продукції тощо.

Процес планування продажів і операцій (Sales and Operations Planning, S&OP): методика, показники і організація.

Планування виробництва. Виробничий леверидж, як інструмент планування прибутку від продажів продукції підприємства. Основні показники

використання механізму виробничого левериджу: точка беззбитковості (поріг рентабельності); визначення цільового обсягу продажів; запас фінансової міцності; аналіз асортиментної політики.

Планування асортиментних зрушень в структурі випуску продукції для визначення точки беззбитковості виробництва. Використання CVP-аналізу при плануванні обсягу і асортименту продукції.

Планування досліджень і впровадження на ринок нової продукції .

Література: 7, 12, 16, 17, 18.

Тема 6. Нефінансове планування і контроль на підприємстві

Планування людського капіталу. Оцінка конкурентоспроможності людського капіталу. Використання методів детермінованого факторного аналізу при оцінці конкурентоспроможності людського капіталу на підприємстві. Розрахунок впливу середньої зарплати на динаміку обсягів виробництва або продажів продукції. Бюджет витрат на оплату праці.

Склад основних ресурсів операційної діяльності. Планування виробничих ресурсів. Значення планування і контролю матеріально-технічних ресурсів підприємства. Класифікація товарно-матеріальних цінностей залежно від: джерел попиту, місця у виробничому процесі, зв'язку чи використання у процесі виробництва. Економічний розмір замовлення (Economic Ordering Quantity, EOQ). Моделі управління запасами: кількісні моделі та моделі, що базуються на часі. Забезпечення потреби в ресурсах на підприємстві. Система постачання «точно в термін» (just-in-time, JIT). Планування потреби в матеріалах (Material Requirements Planning, MRP). Планування виробничих ресурсів (Manufacturing Resources Planning, MRP II). Планування ресурсів підприємства (Enterprise Resources Planning, ERP). Розрахунок запасів ресурсів на складах. Система регулювання запасів на складах «мінімум – максимум» (MinMax system). Планування оптимізації запасів з використанням ABC-аналізу і XYZ-аналізу. Шляхи зниження розмірів запасів. Бюджет потреби в матеріалах. Бюджет придбання матеріалів. Контроль за використанням матеріально-технічних ресурсів.

Виробнича потужність і фактори, що на неї впливають. Різновиди виробничої потужності. Планування виробничої потужності (Capacity Requirements Planning, CRP): суть і етапи здійснення. Попереднє планування виробничих потужностей (Rough-Cut Capacity Planning, RCCP). Остаточне планування виробничих потужностей (Finite Capacity Resource Planning, FCRP). Розрахунок виробничої потужності. Контроль за використанням виробничих потужностей (Input/Output Control).

Література: 1, 7, 16, 17.

Тема 7. Планування і контроль витрат

Мета, завдання і характеристика процесу планування витрат на підприємстві. Класифікація витрат на виробництво продукції за економічними елементами і статтями калькуляції. Розподіл загальновиробничих витрат на

постійні та змінні. Прямі витрати та методи їх планування. Непрямі витрати. Методи розподілу непрямих витрат. Формування витрат за місцями виникнення, центрами витрат і центрами відповідальності.

Собівартість продукції та її види. Розробка планової калькуляції. Калькулювання як процес розробки калькуляції. Методи розробки калькуляції: метод прямого розрахунку, розрахунково-аналітичний метод, параметричний метод. Значення зниження собівартості продукції. Планування зниження собівартості продукції.

Кошторис витрат на виробництво. Методи розробки кошторису. Планування витрат структурних підрозділів методом бюджетування.

Внутрішній контроль витрат на підприємстві. Резерви зниження собівартості продукції.

Література: 4, 6, 7, 8, 14, 15, 16, 17.

Тема 8. Фінансове планування і контроль на підприємстві

Мета і завдання фінансового планування. Фінансова стратегія підприємства, порядок її формування. Поточне та оперативне фінансове планування. Зміст і послідовність підготовки поточного фінансового плану. Зміст і послідовність складання оперативного фінансового плану.

Інформаційна база фінансового планування. Методи фінансового планування. Планування потреби у фінансових ресурсах підприємства. Визначення обсягів і джерел надходження фінансових ресурсів. Розрахунок потреби в основному і оборотному капіталі. Бюджетування в системі фінансового планування.

Цільове планування прибутку та аналіз беззбитковості. Аналіз і прогнозування запасу фінансової міцності. Фінансовий леверидж, як інструмент планування прибутку від продажів продукції фірми. Ефект фінансового важеля. Планування ризику залежно від динаміки показників фінансового левериджу.

Планування фінансової стійкості підприємства.

Зміст і види фінансового контролю. Призначення та функції фінансового контролінгу.

Література: 5, 7, 13, 16, 17, 19, 20.

Тема 9. Бізнес-планування

Бізнес-план, його сутність і призначення. Основні вимоги до змісту, структури та порядку розробки бізнес-планів. Особливості економічного обґрунтування рішень, що приймаються в процесі створення нового підприємства. Загальна характеристика основних розділів бізнес-плану.

Опис продукції підприємства. Обґрунтування доцільності випуску нової продукції. Характеристика основних якостей продукції, її переваг перед існуючими товарами. Планування і контроль орієнтованих витрат, ціни та обсягу продажу продукції.

Оцінка зовнішнього середовища та визначення ринкової позиції підприємства. План маркетингу: напрямки збуту продукції, організація реклами та методи ціноутворення. План реалізації продукції.

Ресурсне забезпечення процесу виробництва. План виробництва продукції. Обґрунтування виробничої програми виробничими потужностями і виробничими ресурсами. Планування витрат на виробництво продукції, їх динаміки в період освоєння. Планування добору персоналу, оплата праці. Планування і контроль фінансів підприємства. Методика планування і контролю досягнення беззбитковості виробництва. Фінансове обґрунтування та оцінка ризиків. Складання балансів. Соціальні аспекти плану.

Література: 1, 2, 7, 16, 17, 19, 23.

Тема 10. Контролінг в системі планування

Поняття про контролінг та його сутність. Складові концепції та найважливіші компоненти контролінгу. Функції та завдання контролінгу. Види і елементи контролінгу. Система контролінгу на підприємстві. Елементи системи контролінгу та їхня взаємодія. Організаційна структура підприємства, орієнтованого на контролінг. Основні підходи до створення служби контролінгу. Структура служби контролінгу на підприємстві. Інформаційне забезпечення контролінгу. Інформація в системі контролінгу та вимоги до неї. Організація впровадження системи контролінгу на підприємстві.

Література: 6, 7, 8, 14, 17, 18, 24, 26.

**4. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ
з дисципліни “Планування і контроль на підприємстві”**

(денна форма навчання)

№ п/п	Тема	Кількість годин					Контрольні заходи
		Лекції	Практичні заняття	ІРС	Тренінг, КПЗ	СРС	
Змістовий модуль 1. Фундаментальні основи планування і контролю на підприємстві							
1.	Планування і контроль, як функції управління на підприємстві	2	2	0,25	3	8	Питання, тести
2.	Інформаційна база та інструментарій планування	2	2	0,25		8	Питання, тести
3.	Складові процесу планування на підприємстві	4	4	0,25		8	Питання, тести
4.	Типи і рівні контролю на підприємстві	2	2	0,25		8	Питання, тести
Змістовий модуль 2. Планування показників і контроль на підприємстві							
5.	Планування попиту і продажів продукції підприємства на ринку	2	2	0,25	5	9	Питання, тести, задачі
6.	Нефінансове планування і контроль на підприємстві	4	4	0,5		9	Питання, тести, задачі
7.	Планування і контроль витрат	2	2	0,25		9	Питання, тести, задачі
8.	Фінансове планування і контроль на підприємстві	4	4	0,25		9	Питання, тести, задачі
9.	Бізнес-планування	4	4	0,5		6	Питання, тести
10.	Контролінг в системі планування	2	2	0,25		9	Питання, тести
Разом		28	28	3	8	83	

(заочна форма навчання)

№ п/п	Тема	Кількість годин		
		Лекції	Практичні заняття	СРС
Змістовий модуль 1. Фундаментальні основи планування і контролю на підприємстві				
1.	Планування і контроль, як функції управління на підприємстві	0,5	0,25	12
2.	Інформаційна база та інструментарій планування	0,5	0,25	14
3.	Складові процесу планування на підприємстві	1	0,5	14
4.	Типи і рівні контролю на підприємстві	0,5	0,25	14
Змістовий модуль 2. Планування показників і контроль на підприємстві				
5.	Планування попиту і продажів продукції підприємства на ринку	1	0,5	14
6.	Нефінансове планування і контроль на підприємстві	1	0,5	14
7.	Планування і контроль витрат	1	0,5	14
8.	Фінансове планування і контроль на підприємстві	1	0,5	14
9.	Бізнес-планування	1	0,5	14
10.	Контролінг в системі планування	0,5	0,25	14
Разом		8	4	138

5. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття № 1

Тема 1: Планування і контроль, як функції управління на підприємстві

Мета: Систематизація теоретичних знань про сутність планування та контролю, ознайомлення з особливостями планування на підприємствах.

Питання для обговорення:

1. Суть планування. Роль і місце планування в управлінні підприємством.
2. Філософські концепції планування.
3. Принципи планування, їх реалізація.
4. Процес планування діяльності підприємства.
5. Значення контролю в системі планування діяльності підприємства.

Література: 7, 10, 11, 16, 17, 26.

Практичне заняття № 2

Тема 2: Інформаційна база та інструментарій планування

Мета: Систематизація теоретичних знань про інформаційне забезпечення планування, ознайомлення з інструментарієм планування на підприємствах.

Питання для обговорення:

1. Характеристика і форми відображення інформації для потреб планування.
2. Джерела формування інформації для планування.
3. Сучасний інструментарій планування на підприємстві.
4. Нормативна база планування.
5. Методи розробки планів і сфери їх застосування.
6. Типи прогнозування, їх характеристика.
7. Методи прогнозування діяльності підприємств.

Література: 7, 9, 16, 17, 18.

Практичне заняття № 3

Тема 3: Складові процесу планування на підприємстві

Мета: Формування системного уявлення про планування на підприємстві, ознайомлення зі складовим процесу планування.

Питання для обговорення:

1. Функціонування системи планування на підприємстві.
2. Види планів, їх взаємодія.
3. Стратегічне планування на підприємстві.
4. Позичування підприємства, як складова процесу планування.
5. Бюджетування, як складова планування.
6. Тактичне планування. Структура тактичного плану і система показників.
7. Оперативно-календарне планування.

Література: 7, 11, 12, 16, 17, 22, 23, 26.

Практичне заняття № 4

Тема 4: Типи і рівні контролю на підприємстві

Мета: Систематизація теоретичних знань про сутність контролю, ознайомлення з особливостями його здійснення на підприємствах.

Питання для обговорення:

1. Сутність, мета і завдання контролю.
2. Класифікація контролю.
3. Процес контролю на підприємстві.

Література: 6, 7, 14, 16, 17.

Практичне заняття № 5

Тема 5: Планування попиту і продажів продукції підприємства на ринку

Мета: Формування практичних навичок планування попиту і обсягів продажу продукції з урахуванням результатів дослідження ринку.

Питання для обговорення:

1. Ціль і задачі планування збуту.

2. Місткість ринку. Види місткості ринку і фактори, що на них впливають.
3. Показники і методи розрахунку місткості ринку.
4. Процес планування продажів і операцій.
5. Планування виробництва. Виробничий леверидж.
6. Планування обсягів продажу.

Література: 7, 12, 16, 17, 18.

Практичне заняття № 6

Тема 6: Нефінансове планування і контроль на підприємстві

Мета: Формування навичок планування людського капіталу підприємства та оплати праці в сучасних умовах, забезпечення операційної діяльності підприємства необхідними ресурсами, визначення потреби підприємства в матеріально-технічних ресурсах, обґрунтування виробничої програми підприємства його виробничою потужністю.

Питання для обговорення:

1. Планування людського капіталу.
2. Оцінка конкурентоспроможності людського капіталу.
3. Розрахунок середньої зарплати. Бюджет витрат на оплату праці.
4. Склад основних ресурсів операційної діяльності підприємства.
5. Планування виробничих ресурсів.
6. Моделі управління запасами.
7. Бюджет потреби в матеріалах. Бюджет придбання матеріалів.
8. Контроль за використанням матеріально-технічних ресурсів.
9. Виробнича потужність і фактори, що на неї впливають.
10. Різновиди виробничої потужності.
11. Планування виробничої потужності.
12. Контроль за використанням виробничих потужностей.

Література: 1, 7, 16, 17.

Практичне заняття № 7

Тема 7: Планування і контроль витрат

Мета: Систематизація теоретичних знань і набуття навичок планування витрат підприємства та контролю витрат.

Питання для обговорення:

1. Мета, завдання і послідовність процесу планування витрат на підприємстві.
2. Класифікація витрат.
3. Формування витрат за місцями виникнення, центрами витрат і центрами відповідальності.
4. Собівартість продукції та її види.
5. Калькулювання як процес розробки калькуляції.
6. Планування витрат структурних підрозділів методом бюджетування.
7. Внутрішній контроль витрат на підприємстві.
8. Резерви зниження собівартості продукції.

Література: 4, 6, 7, 8, 14, 15, 16, 17.

Практичне заняття № 8

Тема 8: Фінансове планування і контроль на підприємстві

Мета: Набуття навичок складання фінансових планів підприємства, оцінювання планових показників фінансового стану підприємства.

Питання для обговорення:

1. Зміст, порядок розробки і структура фінансового плану підприємства.
2. Фінансова стратегія підприємства.
3. Зміст і значення поточного фінансового плану та порядок його складання.
4. Зміст і значення оперативного фінансового плану та порядок його складання.
5. Планування фінансової стійкості підприємства.
6. Бюджетування в системі фінансового планування.
7. Фінансовий контроль.
8. Призначення та функції фінансового контролінгу.

Література: 5, 7, 13, 16, 17, 19, 20.

Практичне заняття № 9

Тема 9: Бізнес-планування

Мета: Ознайомлення зі структурою бізнес-плану виробничого підприємства, завданнями і технологією розробки бізнес-плану.

Питання для обговорення:

1. Призначення та завдання розробки бізнес-плану.
2. Розділи і показники бізнес-плану.
3. Інформаційне забезпечення бізнес-плану.

Література: 1, 2, 7, 16, 17, 19, 23.

Практичне заняття № 10

Тема 10: Контролінг в системі планування

Мета: Закріплення теоретичних знань щодо сутності та значення контролінгу, а також впровадження системи контролінгу в діяльність підприємства.

Питання для обговорення:

1. Сутність і місце контролінгу в системі управління підприємством.
2. Функції та завдання контролінгу. Види і елементи контролінгу.
3. Система контролінгу на підприємстві.
4. Організаційна структура підприємства, орієнтованого на контролінг.
5. Структура служби контролінгу на підприємстві.
6. Інформація в системі контролінгу та вимоги до неї.
7. Організація впровадження системи контролінгу на підприємстві.

Література: 6, 7, 8, 14, 17, 18, 24, 26.

6. КОМПЛЕКСНЕ ПРАКТИЧНЕ ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Комплексне практичне індивідуальне завдання реалізується у формі наскрізного практичного завдання, що полягає у розробленні бізнес-плану із встановленими змістом і послідовністю виконання розрахунків щодо створення і організації діяльності підприємства.

Оволодіння методикою планування показників на підприємстві охоплює не лише вивчення теоретико-методологічних основ, а також набуття практичних навичок реалізації отриманих завдань.

Слід зазначити, що опанування аспектами планування на підприємстві можливе лише за умови кропіткої праці кожного студента зокрема. Для цього передбачено виконання індивідуального завдання.

Методичні рекомендації щодо виконання комплексного практичного індивідуального завдання містять перелік питань, які характеризують теоретичний і практичний матеріал з особливостей планування на підприємстві, що передбачено програмою курсу.

Мета виконання комплексного практичного індивідуального завдання – підвищення рівня економічних знань студентів в процесі самостійної підготовки для оволодіння професією під керівництвом викладача.

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

Мета виконання самостійної роботи – підвищення рівня економічних знань студентів в процесі самостійної підготовки для оволодіння професією під керівництвом викладача.

Тематика самостійної роботи

1. Планування виробничої діяльності підприємств, його суть та значення.
2. Принципи і методи планування. Нормативний метод, його характеристика. Балансовий метод, його призначення. Економіко-математичні методи.
3. Порядок, етапи розробки стратегічного плану.
4. Тактичне планування: його зміст та порядок розробки. Бюджетування.
5. Структура бізнес-плану підприємства, його особливості в різних виробництвах.
6. Внутрішнє планування, його особливості.
7. Роль і значення контролю в управлінні підприємством.
8. План маркетингу, його зміст і порядок розробки.
9. Вибір каналів збуту продукції. Напрямки стимулювання збуту продукції.
10. Визначення конкурентоздатності продукції та показники, що її характеризують. Планування заходів для підвищення якості продукції.
11. Планування потреби в матеріальних, паливно-енергетичних ресурсах. Планування запасів ресурсів на складах.
12. Матеріальні баланси, порядок розробки.
13. Оптимізація плану матеріально-технічного забезпечення.
14. Планування величини виробничої потужності підприємства. Планування показників використання виробничої потужності.

15. Планування потреби в обладнанні і розробки балансу завантаження обладнання.
16. Організаційний план підприємства, його характеристика за техніко-економічними факторами.
17. Планування росту продуктивності праці.
18. Планування чисельності працівників на підприємстві. Планування робочого часу одного робітника в рік.
19. Планування фонду заробітної плати робітників-відрядників. Планування фонду заробітної плати робітників-погодинників.
20. Класифікація витрат на виробництво – основа планування собівартості.
21. Розробка планової калькуляції собівартості продукції.
22. Фінансовий план, його зміст і порядок розробки.
23. Стратегія фінансування підприємства.
24. Роль контролінгу в сучасних умовах господарювання.
25. Оперативний і стратегічний контролінг: порівняльна характеристика цілей, завдань та інструментарію.
26. Становлення контролінгу як окремого виду управлінської діяльності.
27. Особливості впровадження та адаптація системи контролінгу на підприємстві.
28. Склад та місце служби контролінгу в організаційній структурі підприємства.
29. Особливості та етапи організації централізованої служби контролінгу.
30. Особливості та етапи організації децентралізованої служби контролінгу.

8. ТРЕНІНГ З ДИСЦИПЛІНИ

1. **Вступна частина** проводиться з метою ознайомлення студентів з темою тренінгового заняття.
2. **Організаційна частина** полягає у створенні робочого настрою у студентському колективі, встановленні правил проведення тренінгового заняття (ділової гри) та умов підбиття підсумків. Ознайомлення студентів з роздатковим матеріалом: сценарієм ділової гри, бланками документів, таблицями і т.п.
3. **Практична частина** реалізується групою чи підгрупами студентів чисельністю у 3-6 осіб шляхом виконання завдань ділової гри чи проблемних питань тренінгового заняття.
4. **Підведення підсумків** відбувається шляхом обговорення результатів виконаних тренінгового завдання групою чи підгрупами студентів. Обмін думками з питань, які виносились на тренінгові заняття.

Тематика тренінгу

1. Тема тренінгу: Планування витрат виробництва (складання калькуляції).
2. Тема тренінгу: Планування оновлення продукції на підприємстві (ділова гра).

9. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ТА МЕТОДИ ДЕМОНСТРУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення дисципліни «Планування і контроль на підприємстві» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- оцінювання виконання КППЗ;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- розрахункові роботи;
- ректорська контрольна робота;
- залік.

10. КРИТЕРІЇ, ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Планування і контроль на підприємстві» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3 (КППЗ)
30%	40%	30%
1. Опитування під час занять (теми 1-4 по 10 балів) = 40 балів. 2. Письмова робота (теми 1-4) = 60 балів.	1. Опитування під час занять (теми 5-10 по 5 балів) = 30 балів. 2. Письмова робота (теми 5-10) = 70 балів	1. Участь у тренінгу = 10 балів 2. Написання КППЗ = 70 балів. 3. Захист КППЗ = 20 балів

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	Відмінно	A (відмінно)
85-89	Добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	Задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35–59	Незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

№ п/п	Найменування	Номер теми
1.	Комп'ютери з базовим і спеціальним програмним забезпеченням, що застосовуються в економічній діяльності	1-10
2.	Мультимедійний проектор	1-10
3.	Екран проекційний	1-10
4.	Електронний навчально-методичний комплекс з дисципліни «Планування і контроль на підприємстві»	1-10

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Варналій З. С., Васильців Т. Г., Лупак Р. Л., Білик Р. Р. Бізнес-планування підприємницької діяльності: навч. посіб. Чернівці: Технодрук, 2019. 264 с.
2. Глущенко Л. Д., Лесько О. Й., Бальзан М. В. Теоретичні аспекти та сучасні тенденції бізнес-планування на підприємстві. *Modern Economics*. 2022. № 31(2022). С. 32-37. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V31\(2022\)-05](https://doi.org/10.31521/modecon.V31(2022)-05).
3. Господарський кодекс України: Закон України № 436-IV від 16.01.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
4. Григорова З. В., Кваско А. В. Сучасні методи управління витратами підприємств. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2021. № 2(72). С. 18-24.
5. Гужавіна І. В., Сьомкіна Т. В., Згурська О. М. Фінансовий контролінг у системі управління торговельним підприємством. *Економіка та держава*. 2020. № 12. С. 11-14.
6. Давидович І. Є. Контролінг: навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 552 с.
7. Іванова В. В. Планування і контроль на підприємстві: навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2023. 443 с.
8. Капліна А. Контролінг як інструмент управління підприємством. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 23. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-23-16>.
9. Костецька Н. І. Інформаційне забезпечення планування діяльності підприємства [Електронний ресурс]. *Інфраструктура ринку*. 2019. Випуск № 38. С. 174-180. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/38-2019>.
10. Костецька Н. І. Особливості впровадження планування на підприємствах. *Галицький економічний вісник*. 2020. № 5(66). С. 16–21.
11. Костецька Н. І. Передумови впровадження системи планування діяльності підприємств. *Сталий розвиток економіки*. 2019. № 2(43). С. 78-84.
12. Костецька Н. І. Стратегічне планування діяльності підприємств: теоретичні аспекти. *Інноваційна економіка*. 2020. № 7-8(85). С. 65–71.
13. Коцюрба О. Фінанси підприємств: практикум. Навчальний посібник. Кропивницький: ЦНТУ. 2022. 160 с.

14. Маркіна І. А., Таран-Лала О. М., Гунченко М. В. Контролінг для менеджерів. К.: Центр навчальної літератури, 2019, 304 с.
15. Піскун А.В. Теоретичний аспект управління витратами підприємства. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2020. № 4(70). С. 55-59.
16. Планування діяльності підприємства: навч. посібник / А. Ф. Бурик, О. М. Світовий, О. Г. Мачушенко, А. В. Роєнко, І. С. Кравець. К.: Центр учбової літератури, 2019. 260 с.
17. Планування і контроль на підприємстві [Електронний ресурс]: методичні рекомендації до самостійної роботи студентів спеціальності 051 "Економіка" першого (бакалаврського) рівня / уклад. Г. О. Селезньова, Л. В. Запашук. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 105 с.
18. Сакун А. Ж., Карташова О. Г. Структура інформаційного забезпечення управління збутової діяльності підприємства. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2021. № 2(72). С. 112-117.
19. Хлевицька Т. Б. Фінансове планування та бюджетування: навчальний посібник. К.: Державний університет телекомунікацій, 2021. 130 с.
20. Шевченко Н. В., Мельник С. І. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник у схемах і таблицях. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 224 с.
21. Hafez Shurrab, Patrik Jonsson & Mats I. Johansson. Managing complexity through integrative tactical planning in engineer-to-order environments: insights from four case studies. *Production Planning and Control*. 2020. URL: <https://doi.org/10.1080/09537287.2020.1837937>.
22. Hafez Shurrab, Patrik Jonsson and Mats I. Johansson. A tactical demand-supply planning framework to manage complexity in engineer-to-order environments: insights from an in-depth case study, 2020. URL: <https://doi.org/10.1080/09537287.2020.1829147>.
23. Peter Burggräf, Matthias Dannapfel, Dennis Schneidermann and Matthias Ebade Esfahani. Network-based factory planning for small and medium-sized enterprises. *Production Planning and Control*. 2020. URL: <https://doi.org/10.1080/09537287.2020.1854885>.
24. Philipp Spenhoff, Johan C. (Hans) Wortmann and Marco Semini. EPEC 4.0: an Industry 4.0-supported lean production control concept for the semi-process industry. *Production Planning and Control*. 2021. URL: <https://doi.org/10.1080/09537287.2020.1864496>.
25. Roberto Cigolini, Jonathan Gosling, Ananth Iyer and Olga Senicheva. Supply chain management in construction and engineer-to-order industries. *Production Planning and Control*. 2020. URL: <https://doi.org/10.1080/09537287.2020.1837981>.
26. Tsegaye Amare, Dr. Balkeshwar Singh, Dr. Guteta Kabata and Dr. Bhaskaran J. Improvement Analysis of Production Planning and Control System. *Ind Eng Manage* 10 (2021): 285. URL: <https://www.hilarispublisher.com/open-access/improvement-analysis-of-production-planning-and-control-system.pdf>